

Projekt disertační práce - detailní osnova

Školitelka: Ing. Irena Jindřichovská, CSc.

Předpokládaný termíny:

- referátu na disertačním semináři: první pololetí 2004
- malé obhajoby: ZS 2005/2006
- velké obhajoby: LS 2005/2006

Ve své disertační práci se hodlám zabývat problematikou hospodářské soutěže, regulace a možných implikací různých řešení českého telekomunikačního trhu. V prvních kapitolách hodlám objasnit, čím se liší infrastrukturní odvětví od ostatních průmyslových oborů. Bude popsán princip zapuštěných nákladů („sunk costs“), které neumožňují dostatečnou reálnou ani potenciální konkurenci na většině trhů v oblasti síťových odvětví. Potom tyto trhy jistě není možno považovat za napadnutelné („contestable markets“).

Kvůli nedokonalosti těchto trhů jsou některé ceny a služby regulovány státem. Důvod a způsob regulace popíšu v následující kapitole. Současně vysvětlím existenci a způsob činnosti českého telekomunikačního regulátora – ČTÚ. Kvůli analogiím s jinými síťovými odvětvími (distribuce elektřiny a plynu) rovněž vysvětlím regulaci těchto odvětví včetně způsobu oceňování poskytovaných služeb. Zejména popíšu princip regulace na bázi cost plus (jakým způsobem se z účetních dat reportovaných podniky stávají indikátory pro ocenění služeb).

Na tuto část navážu popisem telekomunikační infrastruktury a nákladů, které při její výstavbě a provozování vznikají. Protože na českém trhu působí jak subjekty, které vznikly již v dobách centrálního plánování – „incumbents“ (Český Telecom, České Radiokomunikace), tak i noví „greenfield“ operátoři, bude nutné rozlišit investiční náklady podle doby, kdy byly vynaloženy (stávající operátoři mohou mít nákladovou výhodu – růst cen stavebních prací atd.). Protože regulace cen probíhá na základě účetních dat a tedy historických cen, ilustruji, že v případě regulovaných cen jsou incumbents v nákladové výhodě a současně výnosové nevýhodě.

Další kapitola se bude zabývat rozlišením regulace cen v mobilních a pevných sítích. ČTÚ nereguluje již ceny účtované konečným zákazníkům, to je ponecháno trhu (ale velkou výjimkou jsou tarify účtované Českým Telecomem kvůli jeho dominantní pozici na trhu), hlavní množinou regulovaných cen jsou poplatky za propojení do jiné sítě. Ty platí operátor účastníka, který hovor iniciuje, za ukončení (terminaci) v síti jiného operátora. Tyto ceny se stanovují dvěma metodami:

- FAC – fully allocated costs. Tato metodika rozpočítává veškeré náklady operátora, u kterého je hovor ukončen, do ceny za propojení. Obecně vede k vyšším cenám, neboť nákladovou bázi tvoří i utopené náklady za chybné investice atd. Mobilní operátoři zahrnují do této kategorie i náklady spojené s dotací mobilních telefonů. Nyní se používá pro propojení do mobilních sítí, dříve i do pevných sítí.
- LRIC – long-run incremental costs. Cena za propojení je stanovena jako dodatečný náklad spojený s propojením jedné minuty hovoru do jiné sítě. Protože jsou to dlouhodobé mezní náklady, jsou obecně nižší, než průměrné (které zahrnují i fixní – v případě telekomunikací jsou přitom astronomické) a navíc se mohou použít jen náklady bezprostředně se vztahující k dané službě (tzn. těžko například reklamní výdaje). Používá se u propojení do pevné sítě.

Na našem trhu se vede boj již jen u mobilních operátorů, na pevných sítích již není příliš co řešit. Poplatky za propojení do mobilní sítě jsou 3,66 Kč za minutu (+5 % DPH), kdežto u pevných sítí 0,41 Kč za minutu (+5 % DPH) ve špičce a 0,21 Kč za minutu (+5 % DPH) mimo špičku. Tuzemské ceny za propojení do pevné sítě jsou přitom údajně nad průměrem

EU (nutno ověřit), ale do mobilní sítě pod průměrem EU (opět nutno ověřit). Kladu si za cíl zjistit, zdali je to způsobeno lepší vyjednávací pozicí mobilních operátorů (neboť jsou považovány za moderní a tudíž dražší technologie), nebo použitou metodikou, anebo jen tím, že báze pro regulaci vychází ze současných tržních cen zařízení (je nové).

Existují přitom různé zájmy jednotlivých operátorů, podle toho, zdali převládá příchozí či odchozí provoz (takže Český Mobil, u něž odchozí hovory převládají, nemá problém ve snížení poplatku za propojení, ale starší operátoři tento problém mají).

V dalších kapitolách hodlám nastínit na základě teorie her, co je pro koho optimální řešení, o co usiluje, a co se stane, když ČTÚ ceny za propojení změní (tržní podíly, výnosnost operátorů, i tržní podíly pevné versus mobilní sítě).

Jako závěrečnou kapitolu bych rád napsal doporučení pro tvorbu politik, co je společenským optimem (to je otázka sama o sobě...). Rovněž se pokusím přidat nějaké podkapitoly o Pareto efektivnosti a tržním optimu.

Osnova v bodech:

1. Definice infrastruktury a síťových odvětví.
2. Důvod regulace síťových odvětví (zajištění konkurenčního prostředí...).
3. Obecné principy regulace.
4. Způsoby regulace distribuce elektřiny a zemního plynu.
5. Metody regulace telekomunikací.
6. Odlišnost infrastruktury pevné a mobilní sítě.
7. Cenové kalkulace v pevné a mobilní síti.
8. Utopené náklady a definice provozních aktiv.
9. Investiční náklady na výstavbu pevné a mobilní sítě.
10. Regulace telekomunikačních společností v ČR.
11. Český telekomunikační úřad – popis.
12. Regulované ceny v ČR.
13. Důvod jejich regulace
14. Metodika ČTÚ pro stanovení propojovacích poplatků.
15. Dvě metodiky regulace (FAC, LRIC) – co se v ČR používá, z jakých položek bilance se vychází, co musí telekomunikační společnosti předkládat ČTÚ, co si počítají a stanovují sami, co jen ČTÚ ověřuje.
16. Alokace nakladu u LRIC a FAC.
17. Komu vyhovuje současný stav – incumbents – asi příliš ne, mobilní sítě – jak které.
18. Kdo trati – odchozí, příchozí hovory – jednoduchý numerický model.
19. Herní optimum – co je pro koho výhodné.
20. Jak se může situace vyvíjet.
21. Policy optimum, Pareto efektivnost...
22. Doporučení pro stát (dividendy od Českého Telecomu, trvalé spory, nespravedlnost...).